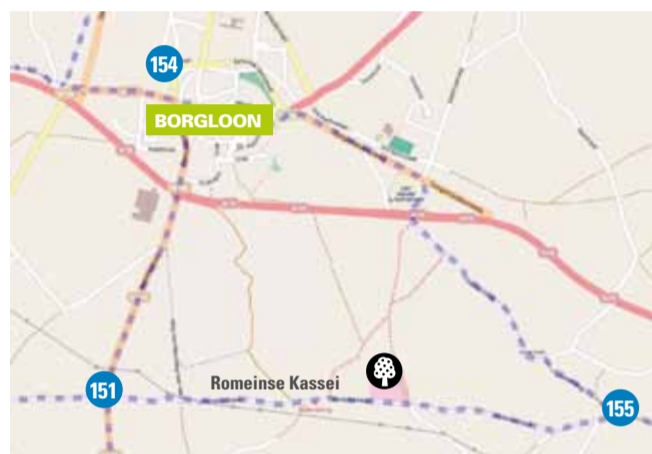

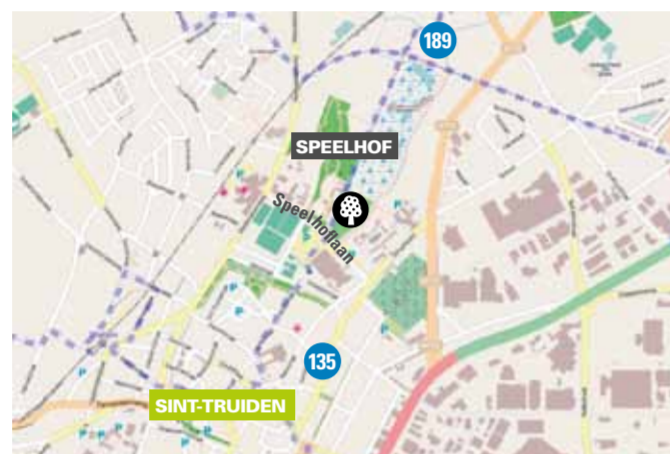
Speelboomgaarden

Niet enkel in het najaar, als het fruit aan de bomen hangt, is een boomgaard interessant. Er valt het hele jaar door wel wat te beleven. Daarom richt het regionaal landschap belevingsboomgaarden in.

Een bezoekje aan een belevingsboomgaard is zeker de moeite waard. Inmiddels zijn er verspreid in Zuid-Limburg drie speelboomgaarden ingericht als leuke, educatieve speel- en picknickplekken: in Borgloon (Grootloon), in Sint-Truiden ('t Speelhof) en op 17 september opende de gemeente Voeren in 's Gravenvoeren de derde speelboomgaard. In deze boomgaarden kan je heerlijk picknicken, mag je plukken van het onbespoten fruit en kan je naar hartelust ravotten. Volg het kronkelende pad in de boomgaarden en kom meer te weten over streekeigen fruit, over de geschiedenis van de boomgaarden in Haspengouw en over de boomgaard als leefgebied van heel wat diersoorten.

Speelboomgaard Grootloon (Borgloon)
N 50° 45' 26.10" / O 5° 21' 20.35"
Gelegen op de blauwe, gele en oranje wandeling van de Greenspot Grootloon, tussen fietsknooppunten 151 en 155.

Speelboomgaard 't Speelhof (Sint-Truiden)
N 50° 49' 18.82" / O 5° 11' 27.41"
Gelegen op de Verborgten Moois 't Speelhof, tussen fietsknooppunt 135 en 189.

Speelboomgaard 's Gravenvoeren (Voeren)
N 50° 45' 18.50" / O 5° 46' 17.48"
Gelegen op het wandelknooppuntennetwerk tussen knooppunt 28 en 31, tussen fietsknooppunten 422 en 423.

LANDSCHAPSKRANT

Haspengouw en Voeren

SEPTEMBER 2013 - NR 28

Kasteelpark Duras © RLH

BILZEN, DE BOOM IN

Het kasteeldomein van Alden Biesen bezit een van de grootste openbare hoogstamboomgaarden van Vlaanderen. Meer dan 40 hectare hoogstam fruitboomgaarden worden biologisch beheerd (dus zonder pesticiden). Eind september dragen de fruitbomen volop hun vruchten. Dit fruit kan gemakkelijk worden verwerkt tot puur sap.

Voor het rapen van de appels kunnen we jouw hulp goed gebruiken. Op **ZATERDAG 12 OKTOBER 2013 van 13.00U TOT 17.00U** vindt voor de 2de maal het plukevenement **BILZEN, DE BOOM IN** plaats. Hier kan je je eigen appels komen rapen, de sapmobiel perst het fruit tot overheerlijk sap. Zo keer je met je eigen sap naar huis. Het appelsap wordt vacuüm verpakt in handige boxen van 5 liter. Je betaalt hiervoor 1 EUR/liter. Na het plukken kan je op de Greenspot Alden Biesen terecht voor een stevige landschapswandeling. Aan de parking van Alden Biesen vertrekken vier uitgestippelde wandelroutes.

Iedereen is welkom! Inschrijven is noodzakelijk en doe je bij de Nationale Boomgaardenstichting: 012 39 11 88 of info@boomgaardenstichting.be.

KORTE BERICHTEN

Erfgoedjaarmarkt Haspengouw

De Erfgoedjaarmarkt is hét evenement voor Haspengouwse heemkundige kringen en andere erfgoedverenigingen om kennis en ervaring uit te wisselen. Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren zet er het project 'Klein Historisch Erfgoed' in de kijker: <http://www.rlh.be/projecten/natuur-en-landschapszorg/klein-historisch-erfgoed/47>. Je kan die dag ook een kijkje nemen in de klacaravan en luisteren naar verhalen over vroeger. Zondag 20 oktober 2013, Gemeenschapscentrum Ter Kommen, Europalaan 2, Hoeselt. Meer info: www.erfgoedcelhaspengouw.be

Scharrelkids? Ga je mee naar buiten?

In Tongeren en Sint-Truiden kan je dit najaar tijdens de cursus Scharrelkids leren hoe je kinderen enthousiast maakt voor natuur en ga je samen de natuur al spelenderwijs ontdekken. De cursus bestaat uit een theorie-avond voor ouders en doe-activiteiten voor ouders en kinderen. Dankzij de medewerking van de stad Sint-Truiden en de stad Tongeren is de deelnameprijs verlaagd tot 10 euro per gezin. Geschikt voor kinderen tussen 4 en 10 jaar. Inschrijven kan bij Lutgart Bollen (0494 16 62 37 of lutgart.bollen@telenet.be). Meer info: www.rlh.be

Natuurbeheer in Haspengouw

Wil je meer weten over het beheer van Haspengouwse natuurgebieden? In de cursus Natuurbeheerder Haspengouw leer je op een aantal vrijdagavonden de landschappen, ecologische principes en processen van natuurbeheer kennen en begrijpen. Tijdens de bezoeken aan enkele Haspengouwse reservaten ontdek je hoe natuurbeheer in de praktijk werkt. De cursusreeks start op vrijdag 4 oktober 2013 om 19.30u in het NATUUR.HUIS van Gelinden: Kleinveldstraat 54, 3800 Sint-Truiden. Info en inschrijvingen: Natuurpunt Limburg, 011 24 60 20 of jos@natuurpuntlimburg.be.

Honingbij © Wikimedia

BESTE LEZER, de hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren zijn dit jaar weer rijkelijk bedeed met appels en peren. Dus loont het zeker de moeite om eens langs te gaan in één van de belevingsboomgaarden, waar het heerlijk vertoeven is en waar het juist de bedoeling is zelf het fruit van de bomen te plukken. Traditioneel is er de jaarlijkse Landschapsdoedag, die dit jaar plaatsvindt op zondag 6 oktober in het unieke kader van het kasteel van Duras in Sint-Truiden en volledig in het teken staat van de biodiversiteit. Ik wens iedereen een kleurrijke herfst met veel buiten-plezier.

LUDWIG VANDENHOVE Voorzitter Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren – Gedeputeerde

INHOUD

Landschapsdoedag
Kasteelpark Duras
Ik doe mee

Speelboomgaarden
Bilzen, de boom in
Korte berichten

Volg ons nu ook op Facebook en Twitter

Oogst in de boomgaard

De appels hangen momenteel weer weelderig aan de takken van de fruitbomen. Fruittelers halen de jaarlijkse oogst binnen en de sapmobiel is opnieuw op ronde voor het persen van overheerlijk appelsap. Wie dezer dagen in Haspengouw en Voeren op pad is, kan niet naast al dat fruit kijken. Het ruikt en smaakt naar herfst!

Hoogstamboomgaarden zijn karakteristiek voor Haspengouw en de Voerstreek. Het is een taak van het regionaal landschap om deze landschapselementen te behouden en onder de aandacht te brengen. Maar niet alleen omdat ze het landschap opsmukken of omdat ze fruit opbrengen, hoogstamboomgaarden vormen ook de ideale leefomgeving voor heel wat diersoorten zoals spechten, steenuilen, dassen, torenvalken, hazelmuizen, eikelmuisen, egels, bijen en andere insecten,... Bijen zoeken in hoogstamboomgaarden van de ene bloesem naar de andere om stuifmeel en nectar te verzamelen. En spechten vinden voedsel onder de schors van oude fruitbomen. Ze kloppen met hun sterke snavel een gat in de bomen om er een nestholte in te maken. Ook steenuilen gebruiken deze verlaten boomholten als nest en de muizen en insecten die ze in de boomgaard vinden, staan als hun favoriete voedsel op de menukaart. Het afgevalen fruit is dan weer voor de das niet te versmaden. In de hoogstamboomgaard is er veel leven. Ieder seizoen opnieuw. Daarom is het van belang er zorg voor te dragen.

Wil je de Haspengouwse hoogstamboomgaarden live ontdekken, dan lees je in deze krant waar je dit najaar moet zijn.

© RLH

© RLH

COLOFON

Werken mee aan deze editie

Redactie RLH-team
An Digneffe, Martin Merken, Kristel Van Lishout, Mieke Vanlangenaeker, Kathleen Stappers, Tine Rijvers, Christel Cornelissen, Frederik Santermans, Joke Rymen, Ward Andriessen, Erik van Esch, Eliane Erans en Meg Verhees.
Foto's: Vildaphoto, RLH, Luc Schreurs Vormgeving Luc Schreurs (BLIKVOER)
Druk Publirama Kortesseem
Volgende uitgave Voorjaar 2014
Verantwoordelijke uitgever
Ludwig Vandenhove, Sint-Truiden

Een Regionaal Landschap is een streek in Vlaanderen met een waardevol landschap. Naar het voorbeeld van een 'Naturpark' in Duitsland of een 'Parc Naturel Regional' in Frankrijk, werd in onze streek het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren opgericht. Het RLH-team werkt aan de uitbouw van deze streek op vlak van natuur, landschap en natuurgerichte recreatie. In opdracht van de 16 Haspengouwse gemeenten, Voeren, de Provincie Limburg en het Vlaams Gewest. In samenwerking met de Haspengouwse verenigingen voor natuur, landbouw, toerisme en weidelijke jacht. En met de steun van het Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap voor Onroerend Erfgoed.

Deze krant wordt gratis verspreid op 140.000 exemplaren.

9DE EDITIE
LANDSCHAPSDOEDAG
SAMEN STERK VOOR DE BIODIVERSITEIT

**ZONDAG
6 OKTOBER 2013**
13.30 – 17.30 uur
Kasteelpark Duras
Sint-Truiden

Het thema voor de 9de editie van de Landschapsdoedag is: *samen sterk voor de biodiversiteit*. Ondanks alle geleverde inspanningen gaat de biodiversiteit nog steeds in een alarmerend tempo achteruit. Een aantal Haspengouwse gemeenten heeft een charter ondertekend waarin ze zich engageren voor de biodiversiteit. Op de Landschapsdoedag vragen we het engagement van de bezoekers. Iedereen kan een steentje bijdragen om er voor te zorgen dat de typisch Haspengouwse dier- en plantensoorten meer kansen krijgen.

We slaan dit jaar onze tenten op in het kasteelpark van Duras. De eigenaars heten ons welkom. Het domein is een afwisseling van water, bos, grasland en akkers. Een heel divers landschap, waar heel wat biodiversiteit schuil gaat. Speciaal voor de Landschapsdoedag wordt het kasteelpark opengesteld voor het publiek. Je kan er kennis maken met bijzondere Haspengouwse soorten. Verschillende natuur- en bosgidsen wijzen je de weg. Wie er met de fiets op uit wil kan onder begeleiding de velden doorkruisen op zoek naar akkervogels. Ook de kinderen zullen zich niet vervelen: ze kunnen in bomen klimmen of met een ezel op pad. Met zenders gaan ze op zoek naar de veldleeuwrik of ze bouwen een insectenhotel.

Daarnaast tonen Haspengouwse organisaties hun bijdrage op het vlak van natuur en landschap op de streek- en infomarkt en kan je er proeven van heerlijke streekproducten. Om alle indrukken van de dag te laten bezinken zak je af naar het streekterras voor koffie en taart of een frisse pint.

OOK HET VINNE DOET MEE...

Omdat het landschap en de natuur niet stoppen aan de provinciegrens werken we samen met andere organisaties, ook over de grenzen heen. In het Vinne, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, word je ontvangen door Natuurpunt Zoutleeuw (Gete-Velpe), het Regionaal Landschap Zuid-Hageland en de Nationale Boomgaardenstichting. Zij maken je wegwijs in het waterlandschap en tonen de weg naar de hoogstamboomgaard waar de sapmobiel aan het persen is.

PROGRAMMA DURAS	
Workshops / Wandeling	Tijdstip
Verken het akkerleven met de fiets	13.30u en 15.30u
Ontdek de geschiedenis van het kasteeldomein Duras	13.30u, 14.00u, 15.00u en 15.30u
Met een natuurgids op pad naar het Vinne	13.30u
Wandel met een bosgids door het kasteelbos	14.00u
Een rasechte verteller doet zijn verhaal	14.30u en 16.00u
Demo: hoe maai ik met een zeis	Doorlopend
Demo: app voor biodiversiteit	Doorlopend
Kinderworkshops	
Speur naar akkervogels (met echte zenders)	Tijdstip
Word kasteeldame of -heer voor één dag	14.30u, 15.00u, 15.30u en 16.00u
Volg het ezelpad (met een echte ezel)	Tussen 14.30u en 17.30u
Laat je grimeren als vlinder of bloem	Doorlopend
Maak je eigen insectenhotel	Doorlopend
Duim mee voor meer biodiversiteit	Doorlopend
Klim in een reuzenboom (wel 6m hoog)	Doorlopend

Inschrijven workshops en geleide wandelingen: vanaf 13 uur aan de infostand van het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren in Duras. Het aantal deelnemers is beperkt. Voor de begeleide fietstocht worden er fietsen voorzien.

PROGRAMMA HET VINNE	
Workshops / Wandeling	Tijdstip
Speur naar waterleven	Tussen 14.00u en 17.00u
Verken de hoogstamboomgaarden	15.00u
Met een natuurgids op pad naar Duras	15.30u
Ontdek de plukboomgaard	Doorlopend
Waterleven in het Vinne	Vrije wandeling
Kinderworkshops	
Speel het boomgaardenspel	Tijdstip
Speur naar waterdierjes	14.00u
	Tussen 14.00u en 17.00u

Inschrijven workshops en geleide wandelingen: vanaf 13 uur aan de ingang van het Vinne. Het aantal deelnemers is beperkt.

De wandeling vanuit Duras naar het Vinne loopt door een uniek stuk natuur. Je start in het kasteelpark en volgt de uitgestippelde route die tijdens de Landschapsdoedag eenmalig opengesteld is voor het publiek. De wandeling gaat door het Zwartaardenbos, je steekt de weg over en voor je het weet zie je het binnenmeer van het Vinne. Je loopt door dit natte gebied tot aan het Bezoekerscentrum, hier kan je je inschrijven om aan wateronderzoek doen, de hoogstamboomgaard te bezoeken en een drankje te nuttigen. Met een bus die tussen Duras en het Vinne pendelt, kan je weer terug.

PRAKTISCH

Zondag 6 oktober 2013 van 13.30u tot 17u30, kasteelpark Duras, Park 1, Sint-Truiden
De activiteiten vinden plaats in het kasteelpark, het kasteel zelf kan niet bezocht worden. Zorg voor stevige wandelschoenen. Wie met de fiets komt, wordt verwelkomd met een drankje.

Meer info op www.rlh.be.

HOE ER GERAKEN?

Gezien er geen grote parkeerplaats is in Duras vragen we om zoveel mogelijk gebruik te maken van het openbaar vervoer of met de fiets te komen. Het verkeer in de Duraslaan wordt in één richting geleid, auto's kunnen er bemparkeren of parkeren in de Kasteeldreef.

MET DE FIETS

- Duras ligt tussen knooppunt 188 (fietsrouten netwerk Provincie Limburg) en knooppunt 191 (fietsroute-netwerk Provincie Vlaams-Brabant).
- De afstand vanuit het centrum van Sint-Truiden (knooppunt 135) tot Duras is 6 km.
- Bezoekers met de fiets krijgen een drankje aangeboden en kunnen gebruik maken van de fietsparking.

MET HET OPENBAAR VERVOER

- Het station van Sint-Truiden is rechtstreeks bereikbaar met de trein vanuit Hasselt, Genk en vanuit Leuven, Brussel, Gent.
- Er zijn meerdere bussen per uur vanuit het station van Sint-Truiden naar Duras (bus 5 en 105 richting Hasselt).
- In het station van Sint-Truiden worden fietsen verhuurd.

IK DOE MEE

LUDWIG VANDENHOVE
Voorzitter van het regionaal landschap

IK WANDEL met respect voor de biodiversiteit

Wandelen in Haspengouw en Voeren is een echte beleving. Het golvende landschap met hagen en holle wegen, het Romeinse verleden, de boomgaarden en de couleur locale in de dorpjes geven deze regio net dat tikkeltje meer. Ik geniet al wandelend met respect voor de biodiversiteit. Ik verlaat de bewegwijzerde paden nooit om de verstoring voor planten en dieren te beperken. En ik laat zeker nooit afval achter, maar neem dit gewoon terug mee. Zo kunnen de andere wandelaars ook genieten van dit biodiverse wandelgebied. Veel wandelplezier!

PIET VANHEUSDEN
Ploegbaas van het Landschapsteam van het regionaal landschap

IK GEBRUIK geen pesticiden

Ongewenste dieren of planten bestrijden doe je beter niet met pesticiden. Die producten werken doorgaans goed, maar ze zijn schadelijk voor de natuur en voor je eigen gezondheid. Ze vervuilen het water en de lucht en maken planten en dieren ziek. Eens in het milieu, zijn deze stoffen erg moeilijk te verwijderen. Daarom gebruik ik als ploegbaas geen pesticiden in het landschap. Zo werk ik mee aan een biodivers landschap zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

TINE RIJVERS
Landschapsteam van het regionaal landschap

IK DRINK puur appelsap

Ieder jaar planten en onderhouden we samen met de Nationale Boomgaardenstichting heel wat hoogstamboomgaarden. Hoogstamfruitbomen horen thuis in het Haspengouwse landschap. Ze zorgen voor mooie landschapsbeelden en zijn een bron van biodiversiteit: tal van diersoorten vinden er hun thuis. De steenuil bijvoorbeeld maakt zijn nest in de holtes van oude fruitbomen. Bovendien dragen hoogstamfruitbomen heerlijk fruit waarmee je puur natuur appelsap kan maken. Ik drink alvast van dit heerlijke appelsap en draag zo bij aan het behoud van biodiverse hoogstamboomgaarden. Santé.

KURT DEBRUCYKER
Ploegbaas van het Landschapsteam van het regionaal landschap

IK PLANT Planten van Hier

Planten met het label 'Plant van Hier' zijn inheemse struiken en bomen van bij ons. Het zijn nakomelingen van boom- en struiksoorten die zich na de laatste ijstijd spontaan in onze streken gevestigd hebben. Ze staan hier al generaties lang en hebben zich het best aangepast aan onze lokale bodem en klimaat. Ze groeien en bloeien dus op het juiste moment om voedsel te bieden aan heel wat dieren en insecten en zijn dus echte biodiversiteitsbronnen. Ik plant als ploegbaas heel wat Planten van Hier in het Zuid-Limburgse landschap en draag zo mijn steentje bij aan meer biodiversiteit.

MIEKE VEREECKEN
Greenspotter van het regionaal landschap

IK COMPOSTEER mijn GFT-afval

Composteren is een milieuvriendelijke vorm van hergebruik voor je groente-, fruit- en tuinafval. Het is een natuurlijk proces waarbij GFT-afval door bacteriën, schimmels en bodemdieren wordt omgezet in een aardachtige massa, compost. Composteren is goed voor het milieu en helemaal niet moeilijk. Via VELT, de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren, leerde ik op een goede manier composteren. Compost zorgt bovendien voor heel wat leven in je tuin. Een composthoop is rijk aan wormen, insecten en zwammen: een rijk gedekte tafel voor de egel en de marel. In mijn moestuin gebruik ik eigen compost en zo werk ik aan een biodiverse tuin.

SAMEN STERK VOOR DE BIODIVERSITEIT

OOK IK DOE MEE

Ik werk ook mee aan meer biodiversiteit en engageer me voor...

Kijk op www.ikgeeflevenaanmijnplaneet.be en maak je keuze of verzin zelf een engagement voor meer biodiversiteit. Breng op **6 OKTOBER 2013** dit formulier mee naar de **LANDSCHAPSDOEDAG** en ontvang een geschenk*. De drie meest originele engagementen krijgen een leuke prijs.

MIJN ENGAGEMENT(EN):

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Naam: .....
Adres: .....
E-mail: .....

* zolang de voorraad strekt.